

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van de Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent.
Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr., 3, Aalst.
J. VERMEULEN & J. BOES.

Huldebetoging Prof. Dr P. de Keyser.

Op Zondag, 23 December 1951, werd onze erevoorzitter Prof. Dr P. de Keyser gehuldigd bij gelegenheid van zijn zestigste verjaardag.

Deze huldiging bestond uit een academische zitting, te 11 uur, in de Aula der Rijksuniversiteit en uit een banket, te 13 uur, in het restaurant Van de Veegaete, St.-Pietersnieuwstraat, te Gent.

Onder de talrijke aanwezigen op de academische zitting bevonden zich o.m. de hh. Inspecteur M. O. Dr G. Vannes, vertegenwoordiger van de heer Minister van Openbaar Onderwijs, Burgemeester Claeys, Prof. Dr A. Scharpé, deken der Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, De Groote, J. Vermeulen en Verhaest, schepenen der Stad Gent, Dr P. J. Meertens, secretaris van de afdeling Volkskunde der Kon. Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam, de professoren Dr E. Blancquaert, beheerder-inspecteur, Dr F. Baur, Dr R. Foncke, Dr F. De Backer, Dr Uyttersprot, Dr J. Duverger, Dr F. Franssen, Dr Fl. Vander Mueren der Rijksuniversiteit te Gent, Dr W. Pée der Rijksuniversiteit te Luik, Dr De Smaele der Vrije Universiteit te Brussel, Dr O. Van Hauwaert, ere-inspecteur M. O., Dr H. Nowé, stadsarchivaris, Dr J. J. Mak uit Leiden.

Onze voorzitter F. Van Es, tevens voorzitter van het Uitvoerend Comité der Prof. Dr P. de Keyser-hulde, sprak de volgende rede

HULDEBETOGING Prof. Dr P. DE KEYSER.

De gevierde, omringd van zijn gade en familieleden, op de Academische Zitting in de Aula der Universiteit.

*Mijnheer de Afgevaardigde van de Heer Minister van Openbaar Onderwijs,
Mijnheer de Burgemeester,
Mijnheer de Deken,
Hooggeleerde Heren,
Dames en Heren,*

Als voorzitter van het Huldecomité Prof. Dr P. de Keyser valt mij de grote eer te beurt U welkom te heten en U tevens te bedanken voor Uw aanwezigheid op deze academische zitting ingericht ter huldiging van de bekende Vlaamse geleerde Prof. Dr Paul de Keyser, naar aanleiding van zijn zestigste verjaardag. Uw talrijke opkomst getuigt van de hoge waardering en de sympathie, die U allen koestert voor de gevierde, die als geleerde en als mens, zijn vele gaven en zijn onverdroten activiteit ten dienste heeft gesteld niet enkel van de wetenschap maar ook van zijn volk. Dat ik, de eenvoudige zanter op de rijke akker van de Vlaamse folklore, als voorzitter van het Huldecomité werd aangesteld, vindt ongetwijfeld zijn voornaamste reden in het feit dat meer dan 25 jaar geleden, in Mei 1926, we beiden de Bond der Oostvlaamse Folkloristen stichtten, die zonder valse schaamte gezegd de studie der folklore in Vlaanderen door waardevolle prestaties heeft gediend en niet het minst onder de krachtige impuls van Prof. de Keyser, die er de eerste voorzitter van was, en nu nog steeds als ere-voorzitter er zijn beste krachten en werkzaamheid aan wijdt.

Paul, Valentijn, Hendrik, Karel de Keyser zestig jaar ! We moeten het wel aannemen, daar hij geboren werd te Gent op 14 October 1891, als « wettige zoon van Henri de Keyser, rekenplichtige, en Charlotte Stampaert, onderwijzeres ». Ja, zo staat het immers vermeld in de boeken van de burgerlijke stand en bijgevolg op alle uittreksels uit de geboorteakte... en officiële stukken liggen immers root !

En nochtans wie Prof. Dr P. de Keyser kent, met zijn kloek lichaamsgestel en zijn levendig karakter, wie zijn bedrijvigheid als hoogleraar, belast met leergangen van zeer uiteenlopende aard, als wetenschapsmens, die zijn veelzijdige kennis niet enkel vastlegt in geleerde werken en studiën, maar die ook kwistig meedeelt aan belangstellende leken; als houder van tal van spreekbeurten, als actief deelnemer aan binnen- en buitenlandse congressen, als lid van allerlei bonden en commissies, van dichtbij volgt, zal nooit vermoeden, dat hij de leeftijd bereikt heeft, waarop velen op rust gaan. Hij behoort tot die mensen, die verjongen met ouder te worden, hoe paradoxaal dit ook moge klinken, ja, die geen ouderdom hebben, omdat ze steeds dezelfde klaarheid van geest, dezelfde werkkraft, maar vooral dezelfde werklust behouden. Hij behoort tot die Dr-Faustusnaturen, die woekeren met hun tijd en de rust vinden in het werk, want het ene is voor hen niet de tegenstelling van het andere, voor hen is werken een verpozing, hun geluk is dienen.

Na lager onderwijs genoten te hebben aan de stedelijke lagere hoofdschool der Lindelei, volgde hij in het Koninklijk Atheneum de leergangen der wetenschappelijke afdeling, want Paul de Keyser zou ingenieur worden. Maar de drang om te schrijven en de liefde voor de beoefening van de moedertaal zat hem in 't bloed en weldra waren het de letterkundige vakken, die hem het meest aantrokken. Ik moet zeggen dat in die tijd — ik spreek U van de jaren 1907 tot 1910 — de atheneumleerlingen alhier dweepten met de « Van-Nu-en-Straksers », in 't bijzonder met Aug. Vermeylen — voor ons de profeet ! — wiens « Kritiek der Vlaamse Beweging » en andere essays wij allen gretig lazen, maar ze niet alle gemakkelijk verteerden, en ook met Karel van de Woestijne, de grote dichter, die we plaatsten boven Guido Gezelle, alhoewel zijn verzen voor onze jeugdige fantasie wat duister schenen.

Onder de invloed van Van de Woestijne stonden dan ook de eerste gedichten van Jong Werner, alias Paul de Keyser, die hij liet verschijnen in « Jonge Krachten » en vooral in « De Goedendag », het toenmalig tijdschrift der Atheneumstudenten. Want als dichter, zoals zovele geleerden en letterkundigen, is Paul de Keyser zijn literair-wetenschappelijke loopbaan begonnen. Hij heeft zelfs een onuitgegeven bundel jeugdverzen ergens in portefeuille liggen : « Antropinon », die naar de uittreksels, die we ervan mochten lezen, waarlijk getuigen van vroegrijpe poëtische aanleg. Al heeft hij later nog slechts enkele gelegheidsverzen geschreven, een dichterziel heeft die wetenschapsmens bewaard, dit getuigt gans zijn handel en wandel, zijn onbaatzuchtig werk, zijn trek naar het goede, het edele en het schone.

Als lid en secretaris van de « Heremans'Zonen » in 1907-1908, heeft hij zijn intrede gedaan in de Vlaamse Beweging en zijn eerste sporen verdiend in de Vlaamse taalstrijd. In dat midden heb ik hem leren kennen en als jonge « schacht » uit de tertia dikwijls met achting, ja, met eerbied — voor zoveel eerbied in onze studentikozé gedragingen be-

kend was — opgezien naar de ernstige « ancien » uit de rhetorika. Want ernstig was toen reeds P. de Keyser, een niet te luidruchtige, stille natuur, een soort van « schwärmer », geen droogstoppel nochtans, wel somwijlen een droogkomeik. Zo scheen hij ons tenminste in dit midden van brullende leeuwen en vurige vechthanen, die wij toen waren. Gelukkige tijd toen we nog in onze jeugdige overmoed ons durfden wagen aan allerhande katekwaad, waarbij somwijlen tot ons groot vermaak de politie handelend moest optreden! En ik moet bekennen dat de latere professor dan ook somwijlen zeer actief er aan heeft deelgenomen.

En dan is de Keyser naar de Universiteit gegaan. Hij heeft er college gelopen in de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, afdeling Germaanse Filologie, na zich eerst speciaal voorbereid te hebben in de oude talen, en heeft er schitterende studiën gedaan onder de leiding van professoren als P. Fredericq, H. Pirenne, J. Vercoullie, W. de Vreese, A. Bley en H. Logeman. Deze laatste vooral heeft een grote invloed op hem uitgeoefend en veel bijgedragen tot de ontluiking van zijn folkloristische roeping door hem, in zijn leergangen, de rijkdom der Skandinavische folklore te openbaren. De Keyser heeft daar natuurlijk ook een vooraanstaande rol gespeeld in de Vlaamse studentenbeweging. Hij is achtereenvolgens ondervoorzitter van de Studentenafdeling van het Algemeen Nederlands Verbond en ondervoorzitter van « 't Zal wel Gaan » geweest. Hij werkte mee aan het studententijdschrift « Minerva » en aan de « Almanak van 't Zal wel Gaan », maar Jong Werner was Karre, Welganer en Paulus geworden. Hij bezondigde zich zelfs aan een humoristische « Korte Natuurkunde van de Professor ». Ik heb ze nog onlangs herlezen en ik moet bekennen, dat ik er het portret van de latere Prof. P. de Keyser niet in teruggevonden heb. De tijden zijn veel veranderd en de professors waarschijnlijk ook.

In 1914 promoveerde hij met grote onderscheiding als doctor in de Germaanse philologie op een proefschrift over « De Geest van Guido ». Hij fungeerde een korte tijd als leraar aan het Gemeentelijk Atheneum te Schaarbeek en toen brak de eerste wereldoorlog uit. Paul de Keyser werd onder de wapens geroepen en als eenvoudig « piot » bij het 5^e linieregiment trok hij te velde en werd gekwetst te Heist-op-den-Berg. Geëvacueerd naar Antwerpen werd hij, na de val van deze stad, de Nederlansche grens overgezet. En dan volgde de vierjarige internering, achtereenvolgens te Kampen en te Harderwijk. In dit laatste kamp werd een werkschool ingericht voor de geïnterneerde Belgische soldaten, waarvan hij directeur werd. Door zijn toedoen kwam ook een tweetalig kamptijdschrift tot stand, de « Inter-Nos-Revue », waarin hij talrijke opbeurende artikels, met steeds vormende strekking, liet verschijnen ondertekend Paul de Koster, Prof. Boekwormius of Diederic, als het niet was Pol Arduyn. Daarna werd hij ook als leraar aangesteld aan de Atheneumafdeling van de Belgische school te 's Gravenhage. Dat Prof. de Keyser gedurende die vier jaar nuttig en dienend werk heeft verricht en het lot van zijn geïnterneerde landgenoten heeft helpen verzachten, mag hier wel onderstreept worden.

Eindelijk was de oorlog uitgeraasd en de vrede kwam terug in het land. Paul de Keyser gededemobiliseerd hernam zijn functies te Schaarbeek, maar niet voor lang, want einde 1920 werd hij overgeplaatst naar het Koninklijk Atheneum te Gent. Toen ook trad hij in het huwelijk met Mejuffer Renée, Constance Maréchal, regentes en dochter van dhr. Maréchal, die lange jaren leraar in het Frans en in de klassieke talen was in de vierde der oude humaniora van het Kon. Atheneum. En hier past wel een woord van hulde aan Mevrouw de Keyser, die als trouwe levensgezellin steeds haar man heeft bijgestaan in zijn zware taak als leraar en als geleerde. Indien Prof. de Keyser zoveel bedrijvigheid in de studeerkamer, in de Universiteit, in geleerde en kunstgenootschappen, in commissies allerhande heeft aan de dag gelegd, is het voor een groot deel aan zijn gade te danken. Het huisgezin P. de Keyser is steeds een modelhuisgezin geweest. Geduldig en zalvend, altijd gelijk gehumeurd, liefvallige en zorgzame moeder — ze schonk hem twee kinderen : een dochter en een zoon — heeft deze ontwikkelde vrouw steeds blijk gegeven van veel begrip voor en veel belangstelling in het wetenschappelijk werk van haar echtgenoot en hem aldus aangemoedigd en gesteund.

Mevrouw de Keyser, ik meen hier de tolk te zijn van al degenen, die het œuvre van Prof. de Keyser waarderen, met U onze eerbiedige dank uit te spreken en het weze ons toegelaten bij deze gelegenheid U deze bloemen, als blijk van onze erkentelijkheid, aan te bieden.

Dr A. Van Elslander, secretaris van het Uitvoerend Comité, bood hierop aan Mevrouw de Keyser een ruiker orchideeën aan. De Voorzitter sprak toen verder :

Terwijl hij aan het Atheneum te Gent als leraar fungeerde wist Prof. de Keyser in 1922 het diploma van licentiaat in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde te behalen aan de Universiteit zijner geboortestad.

In 1924 werd hij tot docent benoemd in de Aesthetica en in de Kunstfilosofie voor de studenten van de candidaturen in de Opvoedkundige Wetenschappen en in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, om in 1926 in de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren ook titularis te worden van de eerste leergang in de folklore in ons land. In 1927 werd hij in dezelfde faculteit belast met de leergang in de grondige verklaring van de Middelnederlandse schrijvers voor het licentiaat in de Germaanse filologie, in vervanging van zijn leermeester Prof. J. Vercoullie, emeritus geworden, en in 1929 van die in de Middelnederlandse teksten voor de candidatuur in de Geschiedenis. In 1930 nam hij van Prof. Dr F. Baur de cursus in de Encyclopedie der Germaanse filologie voor de candidatuur in de Germaanse filologie over. Sedert de hervorming van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen in 1938 is hij tevens belast met de Nederlandse Oefeningen voor de studenten van de candidatuur aldaar.

Vermelden wij terloops dat van 1930 tot 1940 hij ook belast was met de Bijzondere methodiek in de Germaanse talen en met de didactische lessen, die hij overliet aan Dr G. Meir. Bij het overlijden van deze, werd in 1945 deze cursus overgenomen door Dr G. Van de Veegaete, directeur van het Hoger Onderwijs. Gedurende jaren was hij secretaris van het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde en ook éénmaal voorzitter ervan. Hij is tweemaal secretaris en eveneens tweemaal voorzitter van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen geweest. Deze laatste functie bekleedt hij zelfs nog tot Sept.-October 1952. Ook in de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren nam hij gedurende een 7-tal jaren het secretariaat waar en was er deken van in 1940-1941. Aan diezelfde faculteit werd hij tot professor ordinarius benoemd in 1934. Hij is lid sedert 1932 van de Maatschappij voor Nederlandse Taal- en Letterkunde van Leiden.

Deze opsomming van leergangen, die Professor de Keyser met gezag doceert, getuigt reeds van de veelzijdigheid van zijn wetenschappelijke bedrijvigheid en van zijn alzijdige kennis. Deze alzijdigheid komt nog beter uit wanneer men zijn omvangrijke bibliografie, met zoveel zorg opgemaakt door Dr R. Roemans, leest. Deze bibliografie bedraagt meer dan 600 nrs: verhandelingen en studiën, tekstuitgaven, artikels en boekenrecensies over folklore, taalkunde, literatuur, kunst en kunstgeschiedenis, opvoeding en onderwijs. Dit verbazend groot aantal maakt dan ook een volledig kritisch overzicht van zijn œuvre in de tijdruimte, die me toegemeten is, onmogelijk. Aan anderen, meer bevoegden, laat ik het ook over te handelen over zijn philologisch en literair werk, alsook over zijn prestaties op het gebied van de kunstgeschiedenis en van de opvoedkunde, om wat uit te weiden over zijn bedrijvigheid in de discipline, die hij bij voorkeur beoefend heeft, n.l. de folklore, vak waarin ik mij ook meer thuis voel.

Op dit terrein heeft hij, buiten zijn folkloristische studiën en bijdragen, de volgende prestaties op zijn actief:

Als titularis sedert 1926 van de leergang in de folklore aan de Rijksuniversiteit te Gent, de eerste in ons land, daar de R. K. Universiteit te Leuven maar volgde met een tiental folkloristische voordrachten ingericht in 1937 en sedert 1951 pas een leergang in de folklore werd ingesteld in de Rijksuniversiteit te Luik, heeft hij er veel toe bijgedragen de beoefening van de volkskunde in Vlaanderen op wetenschappelijker banen te brengen en wist hij grote belangstelling in te boezemen bij zijn studenten voor dit keuzevak. Hij was dan ook de promotor van menig verdienstelijk licentiaatswerk op dit gebied.

Medestichter van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen in Mei 1926, bond die onder zijn voorzitterschap van 1926 tot in 1940 een hoge bloei kende en die, ik herhaal het, verdienstelijk werk op zijn actief heeft, zoals getuigen: het gewaardeerde tweemaandelijks tijdschrift Oostvlaamse Zanten, waarvan hij van 1934 tot 1940 hoofdredacteur was en waarin hij meer dan tachtig bijdragen heeft gepubliceerd; verder vermelden wij de inrichting van talrijke en druk bezochte tentoonstellingen en landdagen, de stichting van een folkloremuseum alhier, dat in 1932 een stedelijk museum werd. Sedertdien fungeert hij als penningmeester van de Beheercommissie van dat museum. Ook treedt hij jaarlijks regelmatig op met een paar spreekbeurten in de voordrachtenreeksen, die de Bond sedert 1941 inricht. Toen de bezetter hem in 1940 alle activiteit op wetenschappelijk en maatschappelijk gebied buiten de Universiteit verbood, werd hij verplicht, om de werking van de Bond niet te belemmeren en te doen stopzetten, als voorzitter af te treden. We weten dat dit een zware opoffering voor hem is geweest. Ook was gans het Bestuur het eens om hem tot erevoorzitter te benoemen voor de grote diensten, die hij aan de Bond bewezen had.

Ik mag getuigen dat Prof. de Keyser zijn erevoorzitterschap niet beschouwt als een erepost, maar nog een der actiefste bestuursleden van de Bond is.

Als eerste voorzitter van de Nationale Commissie van het Oude Volkslied, opgericht in 1934, publiceerde hij in de uitgaven van deze commissie de « Limburgsche Volksliederen verzameld door L. Lambrechts » (1936-38), « Aantekeningen bij de Limburgsche Volksliederen van L. Lambrechts » (1938), ook de « Godsdienstige Kalenderliederen van de Eerw. Heer Bols » (1938), alsook koos en rangschikte hij de liederen opgenomen in de « Wereldlijke Volksliederen met melodieën, verzameld uit de nalatenschap van Eerw. Heer Dr J. Bols », I en II (1950), gepubliceerd door J. Nuyts.

Hij was tevens sedert haar oprichting in 1937 de eerste ondervoorzitter van de Vlaamse afdeling der Nationale Commissie voor Folklore, waarin hij vooral ijverde voor de samenstelling van een Nederlandse Volkskunde-atlas in samenwerking met de Volkskunde-commissie van de Kon. Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Door zijn toedoen was dit belangrijk vraagstuk, dat totnogtoe geen oplossing gevonden heeft, reeds besproken geworden op de Vlaamse Folklore-dag gehouden in 1934 in de Aula der Universiteit te Gent door de Zuidnederlandse Centrale voor Folklore, door hem gesticht in 1932 en die maar een kortstondig bestaan kende.

Op zijn initiatief richtte het Provinciaal Bestuur van Oost-Vlaanderen verschillende folkloristische enquêtes in, waarvan de eerste in 1939 de bijzondere volksgebruiken betrof, die in stand gebleven zijn in de verschillende Oostvlaamse gemeenten, alsook over de markten, kermissen en bedevaarten, die er nog plaatsgrijpen. De gegevens, welke die enquête opleverde, verwerkte hij in drie merkwaardige bijdragen : « De Vastenavondvuren in Oost-Vlaanderen » (1940), « De Sint Jans- en St.-Pietersvuren in Oost-Vlaanderen » (1940) en « Sinte Greef, Sint Maarten en Sint-Niklaas in Oost-Vlaanderen » (1942), alle drie verschenen in « Volkskunde » waarbij hij steeds de cartografische methode gebruikte, die toen in ons land bij de studie der folklore — dit in tegenstelling met wat in de dialectologie reeds lang gebeurde — bijna niet werd toegepast.

Toen de vooruitstrevende en kunstminnende Antwerpse uitgever Eug. de Bock, directeur van de Uitgeversfirma « De Sikkel », in 1949 het plan opvatte een reeks monografieën over de Belgische Volkskunst uit te geven, deed hij beroep voor de leiding ervan op Prof. P. de Keyser. Geen beter leider kon hij voor deze reeks studiën vinden, die een grensgebied bestrijkt tussen de folklore en de kunst, dan de leraar in de aesthetica, in de kunstfilosofie en in de folklore aan de Gentse Universiteit, wiens fijn esthetisch gevoel onvermijdelijk was getroffen geworden door de ontroerende en waarachtige schoonheid, die schuilt in de producten van de volkskunst, in die voortbrengselen van de onbewuste drang naar schoonheidsuitdrukking die eigen is, alhoewel in verschillende mate, aan alle mensen, hoe primitief ook.

Het oorspronkelijk plan van uitgave, dat der afzonderlijke monografieën, werd gewijzigd, zodat de studiën nu gebundeld verschijnen onder de titel van « Ars Folklorica Belgica », waarvan het eerste deel van de pers kwam in 1949. Prof. de Keyser zette er in een merkwaardige inleiding het programma van onderzoek en tevens het wezen van de volkskunst met haar hoofdkenmerken en haar differentiëring van de stilkunst, klaar uiteen. Wat dat programma betreft, steunde hij hoofdzakelijk op de inhoudstafel van het eerste groot werk, dat over dit onderwerp in Vlaanderen verscheen, nl. de « Vlaamse Volkskunst » van V. de Meyere, met Max Elskamp de pionier van de studie der volkskunst in onze gewesten, en aan wie dan ook dit eerste deel is opgedragen.

Het valt te hopen dat Prof. de Keyser voldoende medewerking zal vinden om deze reeks, een prachttuitgave op alle gebied, verder te kunnen voortzetten.

Door de leiding van « Vlaanderen door de Eeuwen heen », derde uitgave, waarvan het eerste deel zo pas verschenen is, werd ook om zijn medewerking gevraagd voor het artikel over Volkskunde. Hij leverde een bijdrage die waardig is van de twee voorgaande over dit onderwerp, die van Alt. de Cock in de eerste en die van M. de Meyer in de tweede uitgave van die spiegel der Vlaamse kultuur.

En daarmee hebben wij nog maar een deel van de folkloristische bedrijvigheid van de jubilaris overschouwd. Blijft nog zijn folkloristisch oeuvre, dat wij nog maar even aangeroerd hebben. Een kritisch overzicht daarvan geven, hoe onvolledig dit ook zou zijn in de tijdsperiode, waarover ik beschik, zal ik niet doen. Ik verwijs naar mijn bijdrage in het Hulde-album en naar de bibliografie, toch wil ik er terloops op wijzen dat hij om zo te zeggen alle gebieden der folklore aangeraakt heeft en over sommige baanbrekende studiën heeft geschreven en gepubliceerd. Naast zijn bijdragen over het volkslied, over de volksgebruiken en de volkskunst, waarover we terloops reeds spraken, heeft hij menig belangwekkende studie geschreven over het wetenschappelijk belang en de methodiek van het vak dat hij doceert, o.a. over de methodes bij het sprookjes- en sagenonderzoek. Ook een handleiding voor onderwijzers : « Folklore en Onderwijs » zag in 1933 van zijn

hand het licht. Verder wees hij op de noodzakelijkheid van een degelijke folkloristische bibliografie, handelde over het volksgeloof, de volkstaal, de volkshumor, de volksspelen, de volkswetenschap, het volkskarakter en de volkstypen. Op dit laatste gebied wijdde hij een belangrijke bijdrage in het werk « Nederlandse Volkskarakters » onder redactie van Anne de Vries en Dr P. J. Meertens, aan de Gentenaars en aan de Oostvlamingen. Het volkstoneel liet hem ook niet onbetuigd. Talrijke studiën over de rederijkers en vooral over het poppenspel, dat steeds een magische kracht op hem uitoefende, vallen hier aan te stippen. Ook de stoffelijke folklore, door de Vlaamse folkloristen uit de 19^e en begin der 20^e eeuw zo verwaarloosd, genoot zijn belangstelling, getuigen zijn bijdragen over volkstechniek en -beroepen, over uithangborden. Verder gaf hij talrijke zanten : sagen, volksliedjes, volksrijmen uit. De geschiedenis van het vak verwaarloosde hij ook niet en schreef menige biografie van bekende folkloristen, ook aan talrijke afgestorvene vakgenoten wijdde hij piëteitsvolle in memoriams. De jeugd schonk hij drie folkloristische prijsboeken : « Gent in de Literatuur en in de Folklore » (1935), « De Folklore der Maanden », in samenwerking met Joz. Peeters, en « Vacantie-vertellingen uit het Duinenland » (1945).

Een conclusie over de folkloristische bedrijvigheid en het œuvre van Prof. de Keyser zullen wij niet trekken. De zestigjarige jubilaris geniet nog zijn volle werkkraft en onverminderd groeit zijn œuvre aan — en laten wij hopen voor de folklore in 't bijzonder en de wetenschap in het algemeen dat het zo nog vele, vele jaren zal mogen duren.

Het is dus voorbarig een synthesis van zijn folkloristisch werk op te maken en definitief de betekenis ervan te willen bepalen. Eén feit staat vast, dat hij als folklorist meer dan een nationale faam bezit, dat hij de studie van de folklore in Vlaanderen én door zijn leergang aan de Universiteit, én door zijn talrijke studiën en bijdragen op nieuwe, wetenschappelijke banen heeft gebracht. Hij heeft steeds een open oog voor wat in het buitenland op het rijke veld der volkskunde gebeurde en gepubliceerd werd. Zoals reeds gezegd is hij nooit uitsluitend kamergeleerde geweest, hij heeft door zijn talrijke voordrachten en zijn artikels van vulgariserende aard zijn volk de uitkomsten van zijn navorsingen deelachtig gemaakt. Dit ligt immers in de lijn van zijn humanistische geestesrichting. Reeds nu wordt hij gerekend onder de bevoegde Nederlandse folkloristen en taalgeleerden en in die hoedanigheid strekt hij Vlaanderen en zijn geboortestad Gent, die hij zo lief heeft, alsook de Universiteit alhier, tot eer.

Prof. de Keyser, ad multos annos ! dit wenssen U alle Vlaamse folkloristen en filologen, Uw collega's en oudleerlingen, uw talrijke vrienden-kunstenaars : zowel letterkundigen als plastische kunstenaars, van harte toe, ook Uw toegenegen dienaar.

Zij hebben dan ook besloten, als blijk van waardering, van erkentelijkheid en van trouwe vriendschap, U een prachtexemplaar te schenken van het Hulde-Album gedrukt door de firma de Meester uit Wetteren en waarin naast Uw levensbeeld en Uw bibliografie opgesteld door Dr R. Roemans, schetsen over Uw wetenschappelijke activiteit voorkomen door Uw collega's Prof. Dr J. Duverger en Prof. J. Verheyen, door Dr A. Van Elslander en door mijzelf, naast een keuze uit Uw artikels aan allerhande tijdschriften ontleend.

Na deze rede sprak dhr. Inspecteur M. O. Dr G. Vannes, vertegenwoordiger van de heer Minister van Openbaar Onderwijs :

Zeer geachte jubilaris,

Namens het Departement van Openbaar Onderwijs sluit ik me van harte aan bij de welverdiende hulde, die U vandaag wordt gebracht.

De hier aanwezigen hebben de oproep van het inrichtend comité met grote spontaneïteit en innigheid beantwoord en dat is het meest overtuigende bewijs van de genegenheid die allen voor U koesteren. Velen onder hen, die opgekomen zijn om U een blijk te geven van hun bewondering, hebben U het beste te danken in de opleiding die ze gestempeld heeft tot ervaren neerlandici, aesthetici, paedagogen en folkloristen. De Heer Voorzitter heeft reeds Uw veelzijdige activiteit en talrijke verdiensten belicht. Na hem zullen nog andere hoogstaande personaliteiten, beter dan ik het zou kunnen, recht doen aan de indrukwekkende wetenschappelijke prestaties van één onzer meest vooraanstaande geleerden, één van de stichters bijna en in ieder geval één van de steunpilaren der Vlaamse universiteit.

Maar sta me toe, geachte professor, U te verzekeren dat ook wie niet het voorrecht genieten tot Uw oudleerlingen, collega's of medewerkers te behoren, met eerbied vervuld zijn voor wat U reeds hebt verricht. Ik zeg « reeds », want Uw loopbaan — dat verwachten we allen — ligt niet alleen achter, maar ook voor een belangrijk deel vóór U.

De afgelopen phase van Uw loopbaan is een merkwaardig voorbeeld van eenheid in verscheidenheid. Ze is zo schitterend, zo evenwichtig en schijnbaar zo gemakkelijk geweest, dat men uit het oog zou kunnen verliezen hoeveel wilskracht, volharding en idealisme U hebben moeten bezien. Mochten er onder de studenten van nu een aantal zijn die tot gemakzucht en onverschilligheid neigen, dan kunnen ze veel uit Uw voorbeeld leren. Het stelt in het licht dat verstand en intelligentie, aanleg en talent niets zijn zonder dagelijkse en levenslange inspanning van alle krachten. Professor De Keyser, het zij me veroorloofd, bij mijn welgemeende felicitaties vooral deze opwekking tot de jongeren te voegen, van wie U zo zeer houdt en voor wie U zo oneindig veel hebt gedaan. Voor Uw invloed op de jeugd, die U nog lange jaren rechtstreeks zult blijven uitoefenen — daar rekenen we op —, voor die weldaad betuigen wij U, meer nog misschien dan voor wat ook, onze diepe en toegenegen erkentelijkheid.

In de toespraak, welke Prof. Dr A. Scharpé, deken der Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren der Gentse Universiteit tot de jubilaris richtte in diens hoedanigheid van lid van die Faculteit, wijst de spreker ter inleiding op de diepere zin die schuilt in het feit dat deze huldiging doorgaat in de Aula der Universiteit : immers het ganse leven van Prof. De Keyser is met de stad Gent, zijn geboortestad, en met deze Universiteit, de Universiteit zijner jeugd, als vergroeid.

De Faculteit der Letteren heeft aan Prof. De Keyser zeer bijzondere en zwaarwegende verplichtingen. Onder de talrijke zeer trouwe aanwezigen op de maandelijks bestuursvergaderingen der Faculteit en op de vergaderingen van de Raad van het Kunsthistorisch en van het Opvoedkundig Instituut is hij de allertrouwste. Bovendien trad hij gedurende volle vijf jaren (1931 tot 1936) op als Secretaris van de Faculteit, en nog enige tijd daaropvolgend als Commissaris der Seminariebibliotheken, beide zeer zware functies. Het Kunsthistorisch Instituut, dat trouwens zijn universitair debuut zag, slaagde er, mede door zijn bemiddeling in, zijn rechten op zijn huidig gebouw te vrijwaren. Het Opvoedkundig Instituut was het centrum van Prof. De Keyser's bedrijvigheid dezer laatste jaren, met zijn actie voor de reorganisatie van het opvoedkundig onderwijs op het interuniversitaire plan, voor de valorisatie der diploma's van de afgestudeerden van het Instituut, en nog zeer onlangs voor de beveiliging van de toekomst van het oefencentrum te Zwijnaarde. Het alles overkoepelende feit is echter, dat Prof. De Keyser, verpersoonlijking der dienstvaardigheid, de collega bij uitnemendheid is op wie men in Universiteits- en Faculteitszaken veilig altijd kan en mag beroep doen.

Meer nog dan organisator en bestuursman is de Jubilaris in het Gentse universitaire leven ook man van wetenschap, waardig lid van de bloeiende Germanistische sectie der Faculteit. Sedert 27 jaren zijn de studenten hem toevertrouwd voor het onderricht in de Aesthetica, sedert 25 jaren voor het onderwijs in de Volkskunde, sedert 21 jaren voor de verklaring van Middelnederlandse teksten, sedert 18 jaren voor de cursus van Encyclopaedie der Germaanse Philologie. Op het gebied der Germanistiek heeft in de allereerste plaats de Middelnederlandse letterkunde zijn belangstelling. Deze literaire volksschat heeft hij in waarheid lief : met philologische liefde ongetwijfeld, daarvan getuigen zijn zuiver wetenschappelijke tekstuitgaven of studies of recensies, en niet het minst de proefschriften (welgeteld 27) die onder zijn aansporing en leiding tot stand kwamen. Maar ook met de warmere menselijke liefde, als blijkt uit zijn bewerkingen van de gemmae van deze schat voor ruimere lezerskring.

De Deken besluit zijn toespraak met de Faculteit toe te wensen, dat zij nog lange jaren het geluk moge genieten de rustige, ervaren en toegewijde persoon van de Jubilaris en dierbare Collega in haar midden te hebben, en op die toewijding en ervaring aldoor beroep te mogen doen, nog lange jaren, tot bloei der Universiteit en tot nut van de Vlaamse studentenschat.

Na Prof. Scharpé sprak Dr W. de Coster, uit naam van de oudstudenten van de gevierde :

Professor De Keyser,

Van de weinige ogenblikken, die mij hier gègeven zijn, maak ik dankbaar gebruik om U in naam van Uw oud-studenten en meer speciaal in naam van Uw oud-studenten in opvoedkundige wetenschappen, van harte te feliciteren en U nog veel bloeiende jaren te wenschen in Uw aangename, door warme belangstelling bezielde werkkring, waarvan wij allen de uitgebreidheid en de veeleisendheid kennen.

Oprechte gevoelens behoeven niet veel woorden. Wel moet ik nog even hulde brengen aan de philoloog, die — hoewel zelf geen vakpsycholoog — toch onafgebroken de grootste belangstelling en het ruimste begrip heeft getoond, zowel voor de ontluikende theoretische wetenschappen van paedagogiek en psychologie, als voor de paedagogische practijk en voor een gezonde vernieuwing van ons onderwijs. Reeds bij het begin van Uw loopbaan hebt U zich enthousiast in de bres gesteld voor de ontvoogding van de volksjeugd in de Nederlandse interneringskampen en nu nog, als hoogleraar, die zijn sporen verdiend heeft, is Uw plaats niet veranderd : steeds in de bres lijkt wel Uw leuze.

U hadt zich rustig kunnen beperken tot Uw stipt wetenschappelijk philologisch werk. Dat hebt U bewust niet gedaan en U hebt zich gegeven aan alles wat noodzakelijk was voor de opvoeding van Uw volk. Zo komt het o.i., dat U zich, bijvoorbeeld, met zoveel enthousiasme hebt gewijd aan alles wat verband hield met het nog vaak onbegrepen werk der volkskunde.

Wij kunnen tenslotte niet vergeten, hoe U steeds zonder meten Uw beste krachten hebt gegeven aan de verdediging van een paedagogisch meer verantwoord onderwijs, in al zijn graden en vormen. Meer speciaal de jonge universitaire paedagogische instituten, hebben nooit tevergeefs op U beroep gedaan, vooral niet in ogenblikken, waarin ze met onbegrip te kampen hadden.

Tenslotte, Professor De Keyser, heeft elk student bij U ten minste één grote paedagogische gave ontdekt. Elke jongere kracht vindt immers bij U spontaan deze warme, humane belangstelling en dit wezenlijk begrip, dat op zóvelen stimulerend gewerkt heeft.

Voor dit alles danken wij U zonder veel omhaal, maar zeer oprecht en wenschen wij U nog vele jaren, tot baat van iedereen.

Uit naam van de Noordnederlandse vakgenoten van de jubilaris sprak Dr P. J. Meertens volgende hulderede uit :

Waarde vriend De Keyser, hooggeschatte Jubilaris,

Men ziet U de zestig jaren nog niet aan , en in geen enkel opzicht geeft gij blijk dat de last der jaren Uw schouders drukt. Maar wie de geschiedenis van Uw leven, waarvan wij zo juist het een en ander hebben gehoord, langs zijn ogen laat trekken en vooral ook wie de lange lijst van Uw geschriften overschouwt, door de goede zorgen van Dr Roemans verzameld en gerangschikt, zal zonder nadere bevestiging wel willen geloven dat ge de leeftijd bereikt hebt, die voor Uw vele vrienden een ongezochte en zeer gewaardeerde aanleiding is om U een blijk te geven van hun vriendschap, genegenheid en waardering.

Het verheugt mij zeer, dat ik namens de Noord-Nederlanders op dit feest een enkel woord mag zeggen. Dat is dan allereerst een woord van gelukwens en van hulde. Wij wenschen er U geluk mee, dat het U beschoren is, de resultaten van Uw eigen arbeid te rogen aanschouwen. Ik denk daarbij het eerst en in het bijzonder aan de Bond van Oost-vlaamse Folkloristen, waarvan gij de mede-oprichter waart, waarvan gij veertien jaar lang voorzitter zijt geweest en waaraan gij U thans nog als ere-voorzitter op de meest hechte wijze verbonden gevoelt. De zes en twintig jaargangen van Uw Oostvlaamse Zanten staan daar om te getuigen van het vele werk, dat gij en Uw medewerkers hebben verricht, een werk waarop wij niet zonder reden jaloers zijn, hoe graag en van ganser harte wij U overigens de voldoening over dit initiatief en deze activiteit gunnen. Wie deze jaargangen doorbladert, ziet dat een belangrijk deel der bijdragen van Uw hand afkomstig is en dat het met name ook juist deze bijdragen zijn die, met andere, de Oost-vlaamse Zanten tot een sieraad hebben gemaakt onder onze folkloristische tijdschriften.

Sedert zes en twintig jaar doceert gij ook de folklore, en dat houdt in dat gij door de bezieling van Uw levendige woord een gehele generatie van Vlaamse folkloristen hebt grootgebracht. Ik ben geen leerling van U in de letterlijke zin van het woord, maar ik mag mij toch Uw leerling noemen, omdat ik veel van U geleerd heb. Maar wat een veel groter voorrecht moet het zijn, door U te worden geleid en ingeleid in de wetenschap der folklore, van U de eerste beginselen dezer wetenschap te mogen leren en door U voorge-

licht stap voor stap verder te mogen gaan op deze even belangrijke als moeizaam begaanbare weg. Wie in de gelegenheid was lezingen en voordrachten van U bij te wonen, en dat althans was ik tot mijn geluk meermalen, weet hoezeer Uw woord in al zijn rust weet te bezielen, weet ook hoezeer gij spreekt als een machthebbende, d.w.z. iemand die zijn onderwerp beheerst en vanuit de rijkdom van zijn weten zijn gegevens rangschikt en ordent.

Na het vele dat vanmorgen al gezegd is, zal ik niet in herhaling vervallen door — al zou het dan zijn met mijn eigen woorden — dezelfde dingen nogmaals te zeggen. Daarom moet ik mij ook het voorrecht ontzeggen, van Uw vele geschriften zelfs maar de belangrijkste te noemen. Maar gij moet mij toch veroorloven dat ik daaruit één boek nog even naar voren haal, omdat het mij zo bijzonder lief is, en omdat ge het zo geheel met Uw hart geschreven hebt: ik bedoel Uw mooie boek over Gent in de literatuur en in de folklore. Ik heb het dezer dagen nog eens doorgebladerd en er menige bladzijde van herlezen, en ik heb mij opnieuw verheugd over de wijze waarop U de schoonheid van het schone Gent tegen de achtergrond van haar merkwaardige geschiedenis hebt uitgebeeld. De lezer bewondert slag op slag Uw beledenheid en verlustigt zich in de voortreffelijke wijze, waarop gij uit vele gegevens het harmonische gebouw hebt opgetrokken van de stad Uwer liefde en Uwer verering. Ik beschouw dit boek als een meesterstuk bij uitstek, en zeg mij nu niet dat gij juist dit boek zonder enige moeite hebt geschreven, want dat bewijst alleen maar dat gij schreef over een onderwerp dat ge in al zijn onderdelen beheerst en dat de volle liefde van Uw hart bezit.

En wanneer ge zoudt willen opmerken dat dit boek toch allereerst voor de jeugd bedoeld is, dan zou ik willen wijzen op « Niels Holgerssons wonderbare reis » van Selma Lagerlöf, en op zovele andere jeugdboeken, die als het Uwe ook door de volwassene volop genoten en gewaardeerd worden.

De Noord-Nederlandse folkloristen, namens wie ik hier het woord voer, zijn U dankbaar omdat ge altijd een man zijt geweest van de brede blik en de grote lijn. Ik wil niets ten ongunste zeggen van het verzamelen van gegevens, want het zou er slecht uitzien van de wetenschap wanneer ook dit werk niet gebeurde. Maar gij hebt meer gedaan: gij hebt de gegevens bewerkt en ze in het grote verband gezien, waardoor ze hun relief ontvingen. Daardoor is Uw naam als folklorist ook ver buiten de grenzen van Uw land doorgedrongen. Sinds lange jaren hebt ge ook boven de Moerdijk U vele vrienden verworven, die U dankbaar zijn voor het vele dat ze van U mochten ontvangen aan vriendschap en aan wetenschap, en die nog veel van U verwachten. Uw Noord-Nederlandse vrienden, de folkloristen van Nederland en in 't bijzonder ook de Volkskunde-commissie van de Kon. Nederlandse Akademie van Wetenschappen en het Nederlands Volkskundig Genootschap, dat U op zijn eerstvolgend jaarfeest als redenaar zal mogen ontvangen, wensen U hartelijk geluk met Uw feest en hopen dat nog vele jaren van vruchtbare arbeid vóór U liggen, in dienst van de folklore, waarvan gij al sinds zovele jaren een getrouw dienaar zijt geweest.

Als laatste spreker huldigde dichter Daan Boens Prof. Dr P. de Keyser als vriend en uit naam van zijn talrijke vrienden-kunstenars.

Mijn Waarde Vriend,

Uw medewerkers, Uw collega's, Uwe wetenschappelijke geestgenoten, Uw leerlingen huldigen U vandaag op deze voortreffelijke en vererende wijze.

Anderen verklaren U hun bewondering, hun dankbaarheid, hun vertrouwen.

Weze dit de vriendschap *naar de geest*.

Weze, wat ik U, zeer bondig, zeggen zal het blijk der vriendschap *naar het hart!* waaraan ook Mevrouw De Keyser deelachtig is.

Gij hebt, Paul, zoveel gegeven, dat gij ook wel eens krijgen moogt.

Het is nu zowat 43 jaren dat wij elkaar der kennen.

Dit dagtekt van toen wij, leerlingen aan een Atheneum, samen in deze jonge studentengroepering « Jong Vlaanderen », gij: van de Heremans'zonen, ik: van de Frederichs'zonen, medewerkten aan « De Goedendag », zaliger nagedachtenis.

Toen schreeft gij verzen, want gij zijt een dichter. Ik zeg: zijt, vermits, niettegenstaande Uw philologische, folkloristische en aesthetische studies en werken, gij nog steeds met een bijzondere voorliefde naar rythmus en rijm overhelt, om Uw intieme ontboezemingen uit te drukken. Nog niet zo heel lang geleden bracht gij mij de verrassing van een kernachtig kwatrijn, dat ik met voldoening in mijn archieven bewaar.

Want gij zijt een vriend.

Een vriend, die het beste geeft van wat in hem steekt: edelmoedigheid, goedheid, trouw, bescheidenheid, standvastigheid, verdraagzaamheid, geloof.

Gij zijt een vriend die geeft en niet vraagt.

Wij vonden elkander het best in de sombere dagen, want welk leven kent niet zijn hoogten en laagten?

Steun, genegenheid, verzaking zijn het ciment der vriendschap. Heden, omringd door Uws gelijken, wordt U de welverdiende hulde gebracht, om wat gij betekent onder onze elite. En daar gij én dichter zijt én aestheet, hebben Uw vrienden als daar zijn, schilders, beeldhouwers, tekenaars, etsers, dichters, prozaschrijvers, critici, essayisten, romanschrijvers, toneelschrijvers!! bij deze enige gelegenheid — Uw zestig jaren! — een blijk van genegenheid willen geven, door in samenwerking U dit album te overhandigen

Werkten daaraan mede, in de volgorde:

De letterkundigen:

— Geo Bruggen,	— Jos. Vermeulen,
— Paul De Ryck,	— Herman Van Overbeke,
— Victor Speeckaert,	— Paul Rogghé,
— Johan Daisne,	— Antonin Van Elslander,
— Jef Crick,	— en Uw dienaar.

De plastische kunstenaars:

— Victor Stuyvaert,	— Henri De Budt,
— Leon De Smet,	— Ant. J. Van Hoecke,
— Jozef Cantré,	— Arthur Willaert,
— Albert Saverijs,	— Emiel Poetou,
— Herman Verbaere,	— Gaston Pauwels,
— Cecile Cauterman,	— Victor De Budt,
— Karel Aubroek,	— Willy Sybrands,
— Nojorkam,	— Oscar Hoge,
— Marie De Keyser,	— Jules De Coster,
— Jan Brussens,	— Rob. Aerens.
— De Veen,	

De uitvoering is van de hand van Roger Hespel.

Het prachtontwerp is te danken aan Herman Verbaere.

Allen hebben wij iets van het onontvrembare dat wij als kunstenaars bezitten: een voortbrengst van ons diepste wezen, een sprank van schoonheid (misschien?) willen schenken.

Wij hopen dat gij er een duurzaam geroegen aan zult hebben.

In een brief van Dostojewski aan zijn broeder Michael lezen wij: « Het leven is overal het leven; het leven is in ons zelf en niet in dat wat buiten ons is. Om mij heen immers zullen mensen zijn, en méns onder de mensen te zijn en het altijd te blijven, niet te wanhopen en niet ten onder te gaan... dat is de zin van het leven! Dat is zijn taak ».

Paul De Keyser, deze zin hebt gij begrepen, deze taak is ook de Uwe. *Life begins at sixty.*

Wees, in ouwe, trouwe vriendschap, erom van harte gefeliciteerd.

Spreker overhandigde aan de jubilaris een kunstkaft met perkamenten band, ontworpen door kunstschilder H. Verbaere en uitgevoerd door Roger Hespel.

Daarna bedankte Prof. Dr P. de Keyser, langdurig bij het bestijgen van het podium toegejuicht, diep ontroerd, in volgende bewoordingen:

*Geachte Feestvergadering,
Dames en Heren,*

Het is met *gemengde* gevoelens dat ik deze dag heb zien aanbreken. Gemengd, omdat ik van nature eerder schuchter ben en niet houd van veel uiterlijk vertoon. Een Academische zitting is immers een plechtigheid, die de intimiteit van een gemoedelijke viering om een welvoorzene tafel wel enigszins uitsluit. Gemengd nog, omdat de viering van de 60^e verjaring voor een nog levenslustig man een soort van *memento mori* is, een teken

dat de rol of de vermeende rol, die men op zeer bescheiden wijze op het wereldtoneel gespeeld heeft, weldra zal zijn afgelopen. En zoals mijn stad- en leeftijdgenoot Dichter Richard Minne het onlangs op een dergelijke viering ongeveer zei: ze (de viering) hem het begin van een begrafenisfeest scheen, waarbij men welteverstaan niets dan *goeds* zegt van de levende dode, die men voorlopig begraaft onder bloemen van rhetorica. Immers van de doden mag niets dan goeds worden gezegd. Van de levenden wordt er al genoeg slechts verteld.

En toch is het voor een sterfelijk, doch nog levend mens een grote persoonlijke vol-doening zijn lof te horen verkondigen vóór hij dood en begraven is, op voorwaarde dat hij zich door deze loftuigingen niet van de wijs late brengen en zich voor iets bijzonders gaat houden. Want, wat hij ook voor verdienstelijks moge verricht hebben, hij is ten slotte een mens zoals vele andere mensen van goeden wil, van andere talloze 60-jarigen, die de gelegenheid hadden hun plicht, of wat ze meenden hun plicht te zijn, te volbren-gen. Woorden wekken, voorbeelden strekken!

Ik heb het voorrecht gehad naar veel wijze woorden te mogen luisteren en naar goede voorbeelden te mogen opzien. Ik heb van mijn voorgangers veel geleerd. Maar geen wijzer inzicht hebben ze mij geschonken dan van alle dingen des levens het *betrekkelijke* te leren beseffen, zoals een taalgebuur, die mij om zijn wijsheid bijzonder lief is geworden: *Mathijs Acket*, het aan zijn denkbeeldige leerlingfilosoof voorhield:

« *O verborgen schat van 't wijze hart, dat in zich voelt het Eeuwige als hoofdzaak, en het Tijdelijke als bijzaak die verdwijnen moet.* »

Neen, Dames en Heren, het is mijn bedoeling niet Uw zo welgemeende hulde te beantwoorden met een preek in plaats van, wat toch de eigenlijke bedoeling is, een gevoelig woord van een oprecht dankgevoel voor het mij gebodene uit te spreken. Ik wil het zo hartelijk, zo innig mogelijk doen en ook zo kort mogelijk om Uw geduld niet al té lang op de proef te stellen.

Ik richt dan in de eerste plaats mijn dank tot het *Hulde-comité*, dat het initiatief nam van deze viering. Als ik goed ben ingelicht ging het initiatief uit van mijn vrienden-folkloristen, aan wier hoofd de Voorzitter van de Bond der Oostvlaamse folkloristen staat, onze oude, goede vriend *Fernand Van Es*. Enkele weken geleden vierden we samen het 25-jarig bestaan van de Bond en van zijn tijdschrift: *Oostvlaamse Zanten*. Het was een prachtig feest, waarvan *Fernand Van Es* de spil is geweest. Welnu, ik waag het er op te beweren dat deze huldiging ook de zijne is, want wat is deze Academische zitting anders dan een staartje van de reeks feestelijkheden, die de 25-jarige samenwerking op het gebied van de wetenschappelijke beoefening van de folklore in onze stad, onze provincie en ons land hebben gekenmerkt.

Een bron van verheugenis is het voor mij dat tal van mijn collega's en van mijn studenten en oud-studenten zich spontaan bij deze hulde aansloten. Folkloristen en Germanisten, maar ook de studenten in de Kunstgeschiedenis en in de Opvoedkunde, liggen mij dicht aan het hart. Ik dank in 't bijzonder de secretaris van het Hulde-comité, mijn oud-student en vriend *Dr Antonin Van Elslander*, al deze mensen met verschillend, ofschoon geestelijk verwant studieveld, de oudsten en de jongsten, om mijn persoon te hebben samengebracht. Dat was voorwaar geen gemakkelijke taak, al vlei ik mij met de gedachte dat ik in mijn loopbaan van ruim 36 jaar onderwijs, zowel middelbaar als hoger, meer vrienden dan vijanden heb gemaakt, dat mijn collega's en oud-leerlingen uit het middelbaar onderwijs mij evenmin hebben vergeten als ik hen. Ik vrees dat ik twee onder mijn oud-studenten veel werk heb opgelegd: *Dr Robert Roemans* — ik mag hem wel mijn oud-student noemen, al gaf ik hem nooit rechtstreeks kollege — door het opstellen van mijn volledige bibliografie; indien ooit een bibliografie volledig kan genoemd worden dan is het zeker de zijne, en *Drs Marcel Daem*, penningmeester van het Hulde-comité. Aan beiden mijn zeer innige dank voor hun ondankbaar zanterswerk!

Daar ik de juiste samenstelling van het Hulde-comité niet ken, strekt mijn dank zich uit tot alle leden-vertegenwoordigers van bevriende verenigingen en groeperingen.

Tot alle *overheidspersonen*, de Hr. Vertegenwoordiger van Zijn Excellentie, de Hr. Minister van Openbaar Onderwijs, de Hr. Inspecteur *Vannes*, de Hr. Vertegenwoordiger van de Hr. Rector, Prof. Dr *Edg. Blancaert*, van deze onze Universiteit in de driedubbele betekenis van 1° leerschool, waar we gevormd werden tot wetenschappelijk vorder, toenmaals nog Franstalig, 2° rijksinstelling, waar wij sedert 1924 de eer hebben te doceren, en 3° van *Vlaamse Hogeschool*, waarvoor we als student reeds geijverd en gestreden hebben; de Hr. Deken van de Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren, Prof. Dr *A. Scharpé*, niet het minst tot de Hr. Dr *P. J. Meertens*, de voortreffelijke vertegenwoordiger van onze vakgenoten in Nederland, tot hen allen gaat eveneens mijn eerbiedige dank!

En laat mij toe hier ook diegenen piëteitsvol te herdenken, wien ik in mijn jeugd- en studie jaren oneindig veel te danken heb gehad : vooreerst mijn ouders, mijn grootouders, mijn familie van vaders- en moederszijde, vooral mijn onvergetelijke Moeder, gewezen onderwijzeres aan de Gemeentescholen van Gent, daarna mijn leermeesters van lager, middelbaar en hoger Onderwijs, thans meestal overleden, maar van wie er gelukkig nog enkelen in leven zijn : de Heer *Van den Hende*, grootvader van Dr van Elslander, de Heer *Couez* en vooral de hier aanwezige Ere-algemene Voorzitter van het Willemsfonds, de Heer *Oscar Van Hauwaert*.

Dat ik verder veel te danken heb aan mijn Vrouw, dochter van een leraar van ons Koninklijk Atheneum, *Hubert-Léon Maréchal*, en zelf oud-regentes, die mijn zorgen gedurende de reeds vele jaren van ons huwelijk heeft gedeeld en mij toegelaten heeft mijn zo dikwijls uithuizig werk in de beste voorwaarden te volbrengen, dat hoef ik hier, waar U ze bedacht hebt met bloemen, wel niet te verzekeren. Ook mijn kinderen en kleinkinderen, mijn familieleden in 't algemeen, behuwde familie, neven en nichten, ben ik dankbaar voor de genegenheid die ze mij toedragen en voor het vertrouwen dat ze mij schenken.

Vooraleer dit lange en door de aard der zaak eentonige dankwoord te besluiten, wil ik eindigen met een « *zelfbekentenis* ».

U zult bij het aanhoren van mijn diverse geestelijke bezigheden : philologie, folklore, kunstgeschiedenis, opvoedkunde, zich wellicht hebben afgevraagd : Wat is Prof. De Keyser nu eigenlijk ? Ik zal het U zeggen : ik ben vooral *philoloog*, zowel in de betekenis van Vriend van het Woord, van de logos, van de Waarheid, als in de betekenis van taalkundige, linguïst. Ik *voel* mij vooral philoloog, vriend van het gesproken en van het geschreven woord, vriend van het boek. Als ik mijn leven overdenk dan heeft alles mij tot het philoloog-zijn voorbestemd : mijn geboortestad Gent met haar heerlijk verleden, haar monumenten, haar geschiedenis, haar mensen, haar taal, haar scholen en haar schoolmensen, met wie ik als burgerszoon en zoon van een onderwijzeres het vroegst in aanraking kwam. Nochtans wilden mijn ouders van mij een ingenieur maken, maar, dank zij de onderwijzers, die ik in het lager onderwijs gehad heb, was mijn nog onervaren hart verpand aan de onderwijs. Ik wilde, zoals mijn moeder, zoals mijn onderwijzers, mij wijden aan de in mijn ogen schoonste taak van het leven : de opvoeding en het onderwijs der jeugd. Dat ik niet naar de Normaalschool ging is de schuld van de... Vlaamse Beweging. Aan het Koninklijk Atheneum leerde ik de Vlaamse Beweging kennen in de persoon van sommigen van mijn leraars en in het Taalminnend Leerlingengenootschap : De Heremans'Zonen.

Daar ik steeds aanleg heb gehad voor talen wou ik, zoals mijn leraars in talen, op mijn beurt leraar worden. Welke talen dit zouden zijn ? Ik was met het oog op het ingenieurschap leerling van de Moderne. Bijgevolg zouden het moderne talen zijn : Nederlands, Engels, Duits. Ik zette me dus aan het werk en ik werd, naar het voorbeeld van mijn voorganger *Oscar De Gruyter*, student in de Germaanse philologie. De studie aan de Gentse Universiteit onder de Fredericq's, de Pirenne's, de Vercoullie's, de De Vreese's, de Logeman's, de Bley's en anderen vormde of misschien vervormde mij tot philoloog, want oorspronkelijk trok mij het letterkundige meer aan dan het taalkundige. Diep in mij nochtans is altijd een drang tot *literatuur* en *kunst* blijven leven en samen met mijn roeping tot onderwijsman een grote liefde voor de natuur en voor het eenvoudige Volk.

Misschien verklaart deze romantische drang de betrekkelijke alzijdigheid of zo U verkiest, het werd mij soms verweten, versnippering van mijn belangstelling. Ik heb altijd *té veel* willen omvatten, steeds had ik het gevoel veel werk te hebben en veel te weinig tijd om het te voleindigen. Dit *té veel* was een gevolg van mijn belangstelling voor alles wat des geestes is, o.a. *philosofie* en *kunst*. Dat ik er toch wat van terecht bracht verklaart mijn werk als folklorist, als aestheticus, als kunsthistoricus, als opvoedkundige, doch voor mij zijn deze belangstellingscentra op verschillende gebieden slechts zoveel *aspecten* van mijn philologische bedrijvigheid. Had ik vroeger geleefd ik was zeker een encyclopedist of polyhistor geworden. In onze tijd van uiterste specialisatie op allerlei gebied gaat het bezwaarlijk een volledig, encyclopedisch, humanistisch mens te willen zijn. De tijd, die geld is, ontbreekt om zich over te leveren aan het *spel der verbeelding*, zo onontbeerlijk voor de artist, voor de dichter, de schilder, de musicus.

Als compensatie voor de drang naar scheppend werk heb ik veel van literatuur, toneel en kunst trachten te genieten en er anderen, mijn studenten, voor warm gemaakt. Herman Thierry (Johan Daisne), Paul De Ryck, Paul Rogghé, Norbert Schepens (Nojorkam) en anderen nog waren eens mijn leerlingen.

U kondt mij dan ook, waarde vrienden van het Hulde-comité, geen groter genoegen verschaffen, dan, naast het door U samengesteld *Hulde-album* met mijn verspreide ge-

schriften, ook dit *Album Amicorum* met bijdragen van bevriende letterkundigen en schilders aan te bieden.

Aan allen, die aan dit door de Heer *Hespe* keurig ingebonden kostbare *Unicum* hebben medegewerkt, mijn beste dank, en daar het voor mij op dit ogenblik onmogelijk is ze allen bij name te noemen, gaat mijn bijzondere dank tot *Herman Verbaere*, voor wiens groot talent en gulhartig karakter ik de grootste bewondering heb, voor de kunstenaar, die de band ontwierp en de bijdragen bundelde. Ook de vader van de idee, Dichter *Daan Boens*, die hier zo ontroerend gesproken heeft, verdiend mijn allerinnigste dank! Waren mijn gevoelens tot vóór deze dag *gemengd*, thans zijn ze het niet meer. Een grote, niet onder woorden te brengen, dankbaarheid vervult mijn hart. Een optimistische stemming van « *Seid'umschlungen, Millionen* » maakt zich van mij meester en ik ben blij deze *onvergetelijke* dag met U, met de talrijke vrienden en kennissen, met mijn familie naar het bloed en mijn familie naar de geest feestelijk te mogen beleven!

Ik dank U uit de volheid van mijn hart!

Na deze welgeslaagde academische zitting begaven zich de genodigden naar het restaurant Van de Veegaete, waar het banket plaatsgreep. Een negentigtal ingeschrevenen namen er aan deel.

Tussen de gerechten in werd nog het woord gevoerd door voorzitter F. Van Es en door onze ondervoorzitter, schepen Mr. J. Vermeulen, die uit naam van het Stadsbestuur van Gent, van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen en van de Stedelijke Commissie van het Folklore-museum volgende rede uitsprak:

Waarde Professor De Keyser,

Ik moet eerst en vooral de Heer Burgemeester verontschuldigen; op dit ogenblik is hij buiten de stad weerhouden. Graag, zeer graag had hij zelf hier aangezeten en de gelegenheid te baat genomen om U namens het Stadsbestuur niet alleen te feliciteren met Uw zestigste verjaardag, maar om te dier gelegenheid U hulde te brengen en U te danken om alles wat U gedurende al die jaren zo kwistig hebt gepresteerd ten voordele van Uw geboortestad.

Maar die omstandigheid gaf mij dan toch persoonlijk het groot genoegen U in zijn plaats deze hulde en dank over te brengen.

Professor De Keyser, men heeft van morgen in U de filoloog, de kenner van de kunstgeschiedenis, de paedagoog, de geleerde folklorist gehuldigd; maar er zijn aan Uw persoonlijkheid nog veel meer facetten dan deze vier, alhoewel ze reeds een zeer voortreffelijk klaver van vier — een geluksklaver — vormen.

Trouwens, in zekere zin, zijn dat toch allemaal bijkomende aspecten, verworvenheden die U zelf in noeste werkzaamheid en zelfvervolmaking hebt bijgeslepen aan dat eerste grondgegeven dat U onafscheidbaar met het zijn zelve hebt meegekregen, aan Uw Gentenaar zijn. Keiharde materie zeer zeker, maar die, zoals de ruwe diamant, door een bedreven hand tot een prachtig schitterend iets kan worden verwerkt.

En door al Uw diverse activiteiten heen zijt gij gebleven een Gentenaar, 100 procent, oerecht en onvervalst. Zodanig dat gij ontgensprekelijk geworden zijt een heraut voor onze stad en werkelijk een levende incarnatie van die prachtige Gentse stadsleuze « Hou ende Trou ». Hou ende Trou aan stad, aan land en volk. Die liefde tot Uw stad, tot haar geschiedenis en gebouwen, haar zeden en gebruiken, tot het levende volk van Gent, heeft U onverpoosd doen ijveren om voor haar te getuigen met woord en daad en op zoveel diverse wijzen in het harnas te springen en in de bres te staan. In Uw zo uitgebreide bibliografie, hoe talrijk zijn niet de artikelen en bijdragen aan Gent gewijd? Zij zijn legio! Zonder te spreken van Uw in boek- en brochurevorm verschenen geschriften: Gent in de Literatuur en de Folklore, Gent de Fiere, Gentse Psalm, Uw baanbrekend overzicht in samenwerking met Prof. D'Hondt van de Gentse kunsthistorie. Het is alles Gent wat de klok slaat: kleine klokken, grote klokken; lichtere tonen, zwaarder spel, zodat we U gerust de geestelijke Gentse beiaardier kunnen noemen; een, die met technische vaardigheid en met grote bezieling, als een virtuoos, het rijke en sonore Gentse klavier sinds jaren, tot ons aller genot en genoegen, zit te bespelen.

En hoevele voordrachten en spreekbeurten zoudt ge niet, met en zonder lichtbeelden, over Gent hebben gehouden? Ook die, wellicht niet meer samen te lezen lijst van Uw getuigenis met het woord voor Uwe stad, zou indrukwekkend blijken te zijn.

En wij vergeten ook niet de diensten die U aan de stad, als lid en sedert ettelijke jaren als secretaris, zowel van de stedelijke Commissie van Monumenten en Stadsgezichten als nu van de Commissie van de Bijloke en de oudheidkundige musea hebt bewezen. Ook hier is het een bestendige zorg die U drijft om te redden en te bewaren, en waar het pas geeft, het stadsbeeld te verfraaien en het stadsbezit te vermeerderen. Een speuren en zoeken om te zien wat dient hersteld en opgeknapt en van den ondergang gered. De Vandalen zijn immers, jammer genoeg, geen uitgestorven ras. Dan elders weer wordt op U beroep gedaan om oordeelkundig advies te verstrekken aan hen die gelast zijn met de zowel in- als uitwendige monumentenzorg.

En de Schepen voor Toerisme vergeet stellig niet hoe innig en dit sinds tientallen jaren gij met onze Dienst voor Toeristische Propaganda hebt saamgewerkt en evenmin dat U thans bezig zijt tot een lieflijke tuil saam te lezen al die mooie en kurieuze bloemen uit den Gentsen hof, de verspreide sagen en legenden, een nieuwe vrucht van uwe werkzaamheid, die we hopen, in 't kort te kunnen uitgeven en onze bevolking en die van daarbuiten, als een nieuwe gift van de zestig-jarige tot hun genoegen en jolijt te kunnen aanbieden.

Om dat alles, Professor, breng ik U gaarne namens het Stadsbestuur hulde en dank, de wens er bij voegend dat het U nog lange jaren moge worden gegund met hetzelfde enthousiasme, dezelfde werkkraft en werklust deze Uw Gentse arbeid voort te zetten. Gent, dat weten we, zal er zeer wel bij varen, en U zelf, dat weten we even zeer, zult er genoegen en vreugde aan beleven.

Maar, Mevrouwen, Mijne Heren, hiermede zijn de verdiensten van de gevierde tegenover stad en bevolking nog niet ten volle opgesomd. Het weze me geoorloofd hier nog enkele woorden aan toe te voegen speciaal als Voorzitter van de Commissie van het Gentse Museum voor Folklore en als Ondervoorzitter en tolk van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen.

Eén der parels, die zich de laatste decennia aan de reeds aan musea rijk voorziene stadskroon zijn komen toevoegen, is ons stedelijk Museum voor Folklore, geboren en gegroeid uit de werkzaamheden van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen. En hier weerom zijt U, Professor De Keyser, één der grote stuwende krachten geweest.

De Bond der Folkloristen vierde dit jaar zijn 25-jarig bestaan, met een zeer merkwaardige tentoonstelling van het Vervoer, weeral éne van Uwe suggesties.

Maar toen én Bond én Museum tot stand zijn gekomen, waart U, waarde vriend, Voorzitter én van 't Bestuur van de Bond én van de Commissie van het Museum. Onder Uw knappe bezielende leiding hebben beide hun moeilijkste kinderjaren doorgebracht. Thans zijt gij onze gewaardeerde Ere-Voorzitter.

Namens én Museumcommissie én Bond breng ik U de warmgevoelde hulde bij Uw zestigste verjaardag. Ook hier heeft Uw initiatief, Uw vinnige, doortastende en steeds vooruitziende tussenkost vruchtbare diensten bewezen aan stad en provincie, en het Vlaamse Volk in zijn geheel. Uw wetenschappelijke onderlegdheid, de faam van Uwe colleges in de Volkskunde aan onze Universiteit hebben aan onze Bond van meetaf aan een standing gegeven, die, wellicht anders slechts na jaren gepresteerde arbeid zou zijn verworven. Hier werd door U pionierswerk verricht dat alle lof en prijs verdient. De Bond is fier op U. Door Uwe bijdragen in ons tijdschrift Oostvlaamse Zanten, door Uwe menigvuldige voordrachten, steeds zo gretig aanhoord en die — bijdragen én voordrachten — vele en diverse aspecten van de Folklore belichten, door Uwe bezorgdheid om onze verzamelingen en Uwe bereidwilligheid zelfs een deel van Uw kostbare tijd op te offeren aan het bijwonen van veilingen waar één of andere interessante aanwinst voor ons museum zou kunnen worden bemachtigd, doch niet het minst door Uwe bestendige activiteit in de bestuursvergaderingen en het aanwakkeren van de jonge belangstellenden in die wetenschap, hebt gij voor de naam en faam van onze Bond en voor de bredere waardering voor de folklore in stad en ommeland onschatbaar gepresteerd. Wij, Uwe medewerkers zijn U daar zeer dankbaar om. De uren, die we, samen met U, aan deze branche hebben gewijd, tellen voorzeker onder deze waaraan wij de beste herinnering bewaren. We weten hoe gij daar altijd weer en andermaal met nieuwe voorstellen en nieuwe vooruitzichten ons kwaamt verrassen. Doe dat nog lang, waarde vriend, we vragen en wensen niet beter. De gemoedelijke ernst, die op onze bijeenkomsten heerst, de plezierige samenwerking die er uit voortvloeit, en daar zit Uwe persoonlijkheid stellig voor een groot deel tussen, zijn de waarborg van ons verder sukses.

Professor De Keyser, mijn waarde vriend, ad multos annos !

Na deze rede van onze ondervoorzitter voerden nog het woord :
dhr. De Breyne, uit naam van de Stedelijke Commissie van Monu-

menten en Stadsgezichten; Prof. Dr P. Van Oye, uit naam van het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen; Prof. Dr F. Baur, uit naam van de collega's van de gevierde en die zich speciaal tot Mevrouw P. de Keyser, wier lof hij maakte, richtte, dhr. J. G. Winterinck, directeur van de Wereld-Bibliotheek-Vereniging, die tevens de jubilaris uit dank voor bewezen diensten aan zijn vereniging twee prachtuitgaven van de Wereld-Bibliotheek schonk, dhr. kunstschilder De Budt, die sprak uit naam van de oud-geïnterneerden uit het kamp van Harderwijk en aan de gevierde als aandenken een mooie ets, een panorama van Gent voorstellend, schonk, ets, die door al de aanwezigen ondertekend werd; dhr. Ere-inspecteur M. O. Dr O. Van Hauwaert, die de lof maakte van zijn oud-leerling, dhr. V. Speeckaert, uit naam der Koninklijke Soevereine Rederijderskamer «De Fontaine», dhr. M. de Meyer, uit naam van de redactie van «Volkskunde», terwijl Dr A. van Elslander op gemoeidelijke wijze een jeugdgedicht van Prof. de Keyser, nl. «Laos» voorlas. De jubilaris dankte en las volgend gelegenheidsvers voor, dat hij dichtte op zijn zestigste verjaardag (14 October 1951).

PRO MEMORIE.

Tot stof en as gedoemd,
Wat baten zestig jaren,
Als niet der liefde vlam
Het lichaam blijft doorvaren.

Wat baten boek en bril
Als woorden zinloos bleven,
Noch wijsheid werd gepuurd
Uit 't wisselvallig leven.

De Zomer is vergaan,
Herfstblâren dwarr'len neder,
October is in 't land,
Toch komt eens Lente weder.

O eeuw'ge Lentetijd,
Waarheen we eindloos staren,
Leeft hij in 't harte niet,
Wat baten zestig jaren.

En zo eindigde deze welgeslaagde hulding, « een feest zonder enige wanklank », naar het gezegde van Dr P. J. Meertens.

Nogmaals, Erevoorzitter Prof. Dr P. de Keyser, ad multos annos !

De REDACTIE.

Een merkwaardig volksgericht.

(ZAAGSEL STROOIEN).

Over volksgerichten is reeds veel geschreven en veel bekend in de bestaande folkloristische literatuur. Men heeft daar slechts over na te slaan het onvolprezen Folkloristisch Woordenboek van Nederland en Vlaams-België van ter Laan met bronnenopgave, Schrijnen, Gessler in « Volkskunde », Alfons de Cock, Remy de Roeck in « Eigen Schoon » en de « Brabander », dr P. W. J. van den Berg en meer anderen.

Doch waar ik zocht en bij navraag aan derden, vermocht ik nergens het navolgende te achterhalen.

Het gaat hier om een merkwaardig volksgebruik in Lienden in de Betuwe, Gelderland, nog in de eerste decennia dezer eeuw van toepassing, en wel schijnt het ter plaatse gebruikelijk te zijn geweest (nog te zijn ?), dat, wanneer het mocht voorkomen dat men moest trouwen, ten teken van misnoegen zaagsel (kaf ?) gestrooid werd in de waterput bij het huis van de bruid.

Welke diepere betekenis ligt hieraan ten grondslag ? Zaagsel zou te vereenzelvigen zijn met kaf. In dat geval een onvruchtbaarheids-symbool, doch gaat dat hier bezwaarlijk op. Integendeel ! Denkelijk is het hier slechts een teken van aanwijzing, nawijzing. Maar waarom dan juist in de put ? Oningewijden zien het daar niet. Mogelijk, dat het toch als vruchtbaarheids-symbool moet dienen in de plaats van graankorrels en wel, het zaagsel is lichter en drijft gemakkelijk. Dat is m.i. de enige mogelijke verklaring. In dat geval behoeft dan ook het gebeurde niet direct ten afkeur toegepast te zijn, doch ten teken van vruchtbaarheid in het verborgene, de put, waarvan talrijke voorbeelden bij het voltrekken van huwelijken in het openbaar bekend zijn in de folklore : het strooien van lovertjes (Zeeland), later confetti, rijstkorrels en ook de bruidsuikers, enz.

Een gebruik dat wellicht enigermate met het bovenstaande zaagselstrooien vergeleken kan worden vindt men opgetekend in **Drie-maandelijksche Bladen**, jrg. 1908, blz. 70. Hier wordt aangehaald een gebruik te Avereest in 1888, waarbij aan een aanstaande echtpaar « zoor-hout » wordt gebracht, wanneer blijkt dat er haast is bij het huwelijk. Hier bestaat het « zoor-hout » dan bij voorkeur uit oude wiegen en kinderstoelen. Dus ook vruchtbaarheid en zo zal het oorspronkelijk eveneens bedoeld zijn met het zaagselstrooien, geen dood, geen afkeer, doch uiteindelijk leven, ook in de toe-

komst bij zoo'n huwelijk. Later werd daar mogelijk het begrip van afkeur in gelegd, doch oorspronkelijk zeker niet, gezien tevens vroeger meer nog dan nu, zoals bijv. in Zeeland, Drente en elders, dat op het platteland het veelal min of meer gebruikelijk was (is) het op een noodzakelijk huwelijk toe te leggen, waaraan, als bekend, praktische overwegingen ten grondslag lagen (liggen), niet-tegenstaande de kerk daar begrijpelijkerwijze afkeurend tegenover stond (staat).

Van die kant bezien, zou dan tevens de put zijn verklaard, immers van duisternis tot het licht komt thans de verboden vrucht, vervolgens wordt door het huwelijk waarbij het nieuwe leven (het kindje) zich zal ontluiken, ook vruchtbaarheid en zegen toegewenst in het erbare en wettige huwelijk.

Het zaagsel strooien behoort dus zeer zeker tot één der vele ceremoniën van het volksgericht, doch heeft hier in wezen niet direct een afkeurende betekenis; wel indirect, welk laatste begrip veel later op de voorgrond trad.

We kunnen deze korte bijdrage besluiten met de vraag of dit zaagsel strooien in de put ook van elders bekend is. Met opgave daarvan zal men mij ten zeerste verplichten.

Doorn, Wintermaand 1951.

Dr Kits NIEUWENKAMP.

« De Nyencamp ».

In Memoriam.

Henry BERNARD de TRACY
1866-1951.

Op 10 November 1951 overleed te Gent in de gezegende ouderdom van 85 jaar de Heer Henry BERNARD de TRACY, lid sedert 1932 van de Beheercommissie van het Museum van Folklore te Gent.

De Heer Bernard de Tracy was op 6 Augustus 1866 te Oostakker geboren. Kunstschilder, vooral miniaturist en heraldist, — hij was lange jaren titularis van de cursus in oudheidkunde aan het Hoger Kunstinstituut Sint Lucas te Gent — heeft hij zijn leven lang belangstelling gekoesterd voor alles wat onze kunstenaars en sierkunstenaars hadden gepresteerd. Enthousiast voor het schone, had hij in zijn lange loopbaan niet alleen een grote kennis opgedaan, maar met een fijne speurzinnigheid een belangrijke privé-verzameling rijk aan kunstvoorwerpen weten bijeen te brengen. Bij de eerste tentoonstellingen door onze Bond ingericht en waaruit als een rijpe vrucht ons Museum voor Folklore zou opgroeien, was hij de inrichters met zijn raad behulpzaam en stond hij menig interessante voorwerp in bruikleen af. Toen het Museum voor Folklore tot stand kwam, werd hij lid van de commissie van beheer en bleef het tot bij zijn verscheiden. want ook de Folklore vooral de stoffelijke, genoot zijn belangstelling. Wat niet uitsloot dat hij ook open oog en oor had voor de geestelijke folklore.

Kort voor zijn overlijden gewerd ons nog van hem een berijmde vertelling van Zuster Matheke, de legende van de Spreekende Christus van 't Gentse Begijnhof. We hopen het, als postume hulde aan de afgestorvene, dit jaar te kunnen publiceren. Aan zijn familie bieden we ons diepgevoeld rouwbeklag aan.

Hij ruste in vrede.

V.

Het Getalschrift der Molenaars.⁽¹⁾

Van oudsher werd door de molenaars geschept als loon voor het malen van het graan. Dat duurde tot aan de oorlog 1914-18. Nu betalen de boeren in specie. Dat loon bedroeg 7 kg. voor een zak van 100 kg. — 6 kg. voor zakken van 85 à 100 kg. — 5 kg. voor zakken van 75 à 85 kg. De zakken, door de ketser bij de boeren opgehaald, werden door de molenaar op de grote balans gewogen. Het gewicht werd op de zak met bakkerskool geschreven met tekens, die het geheim van de molenaar uitmaakten. De boeren snapten daar niets van en de molenaar had dat maar liefst zo, om alle betwisting over het gewicht te vermijden.

Volgende tabel maakt de tekens duidelijk :

Vb : $70 = 30 + 40$; $80 = 2$ maal 40 ; $90 = 2$ maal $40 + 10$.

<u>Tientallen</u>									
	+)	(⊥	≡	Y	∥	≡	≡
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
<u>Zeventig + de eenheden</u>									
Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
71	72	73	74	75	76	77	78	79	
<u>Allexlei</u>									
≡	⊥	⊥)	(⊥	≡	≡	≡	≡
22	23	28	31	48	53	67	98	101	

Om op zakken te schrijven was zacht schrijfgerief als bakkerskool geboden; zwart op wit was duidelijk; de kool bleef niet lang aan kleven, wat nodig was, daar de zakken na korte tijd terug met andere tekens moesten gemerkt worden.

L. DE WILDE.

(1) Zie « Ons Heem », jg. VII, 1949, bl. 110. Muldercijfers van St. Martens-Latem.

Oostvlaamse Folkloristische Bibliografie.

(14^e Vervolg)⁽¹⁾

ST.-PIETERSFEESTEN. Janssens C. ss. R. (P. M.). St.-Pietersfeesten in Waasland. Volkskunde, 50^e jg., n^r 4 (1949), blz. 156-161.

(S. beschrijft hoe St. Pieter vroeger gevierd werd te Bazel als patroon des vissers, maar ook aangeroepen werd door « wie van de maai (mare) bereden was ». Op 29 Juni had de St.-Pietersomwegang plaats, gevolgd 's avonds door volksspelen, met dans door de kinderen rond de brandende kaarsjes, de meisjes het hoofd bedekt met een « rozenhoedje ». Verder deelt hij mede hoe St. Pieter gevierd wordt te Hamme (St.-Pietersparochie), te Moerbeke, te Haasdonk en te Melsele. Hij geeft ook de oorsprong op van deze gebruiken : het aansteken van vuren en het dragen van bloemenkronen. S. behandelt dus slechts enkele gemeenten van het Waasland. De artikels van P. de Keyser : « De St.-Jans- en St.-Pietersvuren in Oost-Vlaanderen », Volkskunde, 1941, blz. 145 en van F. Van Es : « De St. Pietersfeesten te Lokeren », Oostvl. Zanten, 1941, blz. 74, worden niet vermeld).

IDEM. X — Folklore te Hamme. Het Feest van Sint-Pieter Onder de Rozenhoed. Het Laatste Nieuws, 28-6-50.

(Handelt over het heropleven van het gebruik te dansen onder de rozenhoed, door de Hamse jeugd op 29 Juni. In de buurt van het SintPieterspleintje werd dit jaar een officiële danswedstrijd onder de verschillende kindergroepen ingericht).

POPPENSPELEN. Vandenbroucke (J.). — De Traditionele Marionetten van de Belgische Poppentheaters. Ars Folklorica Belgica, I (1950). De Sikkel, Antwerpen, blz. 149-200. Geïllustreerd.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, 25^e jg., nr 1 (1950), blz. 35).

REUZEN. X. — Reuzen-Ommegang te Evergem. De Gentenaar, Maandag 12 September 1949. Geïllustreerd.

(Beschrijving van de huwelijksplechtigheden van het reuzenkoppel Bacchus de Zolderman en Isabella Gauwdief van de wijk « Het Hoeksken », van Evergem, op Zondag 11 September 1949).

Evergem. Het Huwelijk van Bacchus met Isabella. Het Laatste Nieuws, 13-9-49.

(Beschrijving van dezelfde plechtigheid als hiervoren vermeld).

IDEM. Gavere. De reuzenfeesten. Het Laatste Nieuws, 29-5-50. Geïllustreerd.

(Een foto van de Gaverse reuzen Tonus en Tonia met hun meters en aankondiging van hun huwelijk).

(1) Zie Oostvl. Zanten, XVI (1941), 119, 166; XVII (1942), 114, 190; XVIII (1943), 91; XIX (1944), 19, 69; XXI (1946), 22; XXII (1947), 21; XXIII (1948), 7, 72; XXIV (1949), 111; XXV (1950), 73; XXVI (1951), 90.

De Reuzenfeesten te Gavere. De Gentenaar, 28-6-50. Geïllustreerd.

(Kort relaas van het huwelijk op Zondag, 25 Juni 1950, van de Gaverse reuzen, met een foto van de reuzin Tonia met haar getuige, de reus Albrecht van de Sleepstraat uit Gent).

IDEM. X. — Folkloristische gebruiken in Zuid-Vlaanderen. Reuzenhuwelijk te St.-Denijs-Boekel. De Gentenaar, 8-11-50. Geïllustreerd.

(Relaas over de huwelijksplechtigheid op Zondag 5 November 1950, van de reuzen Tāvus de Boekel en Lieske de Kwakkele. Met de foto van de reuzen vóór de officiële tribune).

IDEM. X. — 50-jarig bestaan der Reuzen, vreugdevol gevierd te Wetteren-Molenhoek. De Gentenaar, 14-8-50. Geïllustreerd.

(Verslag over de viering van het gouden jubileum van de reuzen van Wetteren-Molenhoek op Zondag 13 Aug. 1950, te welker gelegenheid zij hun namen kregen: Pirroen en Caesarine. Met foto van den optocht der reuzen en hun gevolg naar 't Gemeentehuis).

IDEM. Meyere (V. de). — De Reuzenommegangen. Ars Folklorica Belgica, I (1950), blz. 15-105. Geïllustreerd.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, 25° jg., nr 1 (1950), blz. 35).

IDEM. X (F. Van Es). — De Optocht der Oostvlaamse reuzen te Aalst. De Gazet van Aalst, 3-9-50.

X (F. Van Es). — De reuzenoptocht te Aalst. De reuzenfamilies en de reuzentrein. De Gazet van Aalst, 14-9-50.

(Voor de persverslagen over de Reuzenommegang te Aalst, zie Alfons De Cock-hulde (verslagen over Aalst). Er aan toevoegen: *Het Laatste Nieuws* (Geïllustreerd), 3-10-50. Voor illustraties alleen: *Le Soir*, 3-10-50; *Le Soir Illustré*, 5-10-50; *De Zweep*, 8-10-50. Zie ook uitgebreid verslag en foto's in Oostvl. Zanten 26 jg. (1951), blz. 16-21.

ROZENBRUIDJES. X. — De Tijd der Rozenbruidjes. Het Laatste Nieuws, 5-11-50.

(In verband met het jaarlijks toekennen door de Gentse magistraat van prijzen van verkleefdheid aan jongelingen en jonge meisjes, die zich bijzonder hulpvaardig tonen jegens hun ouders, herinnert S. aan een bijna gelijkaardig oud Frans gebruik ingevoerd in onze gewesten onder het Napoleontisch bewind — te Gent bepaald in 1804 — en dat er in bestond een bruidschat toe te kennen aan verdienstelijke meisjes van onberispelijk gedrag, genoemd « rozenbruidjes » (« les rosières »). Deze plechtigheid verdween met de val van Napoleon).

SAGEN. Bossche (N. Van den). — Legendes en Verhalen uit de streek van Zottegem. Cultureel Nieuws, Zottegem, 1949-1950, n° 3, blz. 5-7; n° 4, blz. 4-6; n° 5, blz. 5-6; n° 6, blz. 3-6; 1950-1951, n° 2, blz. 4-5. Geïllustreerd met lino'sneden door M. De Vos.

(Na een woord vooraf, een verantwoording van stijl en tekst en een inleiding, waarin

S. de redenen opgeeft, waarom heden ten dage niet meer verteld wordt, meest ontleend aan het schattig werkje « Vertellen. Handleiding voor den volkskundigen verteller » van Hervé Stalpaert, vangt de verzamelaar aan met de Kerstverhalen ! Sprekende Dieren, Kloklegenden — juistere ware « Kloksagen » ! — waaronder : de Klokken van Leeuwergem, de Klokken van Rozebeke, de Klokken van Woubrechtgem, de Klokken van Zottegem. De Taal der Klokken, Bloedkaros of Bloedcheese, de Roos van Jericho, Kerstekinderen, de Scheppingsverhalen, de Adamsappel, Kindjessuiker (over de geboorte der kinderen).

SNELLAERT (F. A.) — Zie : Willems (J. F.).

TWEEGEVECHT. F. D. V. — Strijdlustige Gentenaars. Het Laatste Nieuws, 30-4-50.

(Beknopt relaas over twee duels, die te Gent plaatsgrepen, het eerste tussen Ignace de la Kéthulle en zijn kozijn Jacques d'Oyenbrugge de Duras op 28 Januari 1648 in het Prinsenhof, het tweede tussen de heren van Biselynck en Vaernewijck op 13 April 1670 op de Kouter).

VASTENAVOND. Vastenavond te Aalst een halve eeuw geleden. Het Land van Aalst, 2e jg., n^r 4 (1950), blz. 146.

(Politieverordening van 26 Januari 1901 op de Vastenavonddagen).

VERLICHTINGSWEZEN. Kluyskens (Pierre). — Sprokkelingen over Huis- en straatverlichting te Gent. De Gentenaar. Dagblad, Gent. 73^e jg. (1951). Zondag 14 Januari 1951, blz. 5.

(Overzicht van de verlichting, te Gent zowel binnenshuis als op de straat, in de verschillende periodes. Cfr. ook : Oostvl. Zanten, 22^e jg., 1947, blz. 81, het artikel van L. Hoste : Gent en zijn verlichting door de Eeuwen heen).

HET VERBIDDEN. Gessler (Dr Jan). — Curiosa Criminalia, II. De Brabantse Folklore, deel XXII, blz. 109-120.

(Talrijke historische en literaire voorbeelden van ter dood veroordeelden, die begenadigd werden, omdat een vrouw ze ten huwelijk vroeg).

VETERECHT. Cleemput (Drs Jozef Van). — Veten in het Oud-Vlaamse Recht. Het Land van Aalst, 2^e jg., n^r 1 (1950), blz. 14-21.

(S. handelt over het veterecht, de vrede of « verde » en de zoending in de middeleeuwen, naklanken van oud-Germaanse rechtspleging. Hij beschrijft twee gevallen uit het Aalsterse, een uit het begin der 14^e, het andere uit het midden der 15^e eeuw. Deze voorbeelden hebben ook hun belang voor de studie van het hedendaagse volksrecht.

VOLKSBUURTEN. Boes (J.). — Folklore van de Volksbuurt. Germinal-reeks. Uitgave « De Vlam », Gent, 48 blz., z.j. (1950).

(Zie bespreking Oostvl. Zanten, 25^e jg., (1950), nr 3, blz. 84).

VOLKSGENEESKUNDE. Zie Bedevaarten.

VOLKSLIEDEREN. Bols (E. H. Dr Jan). — Wereldlijke Volksliederen met melodieën, verzameld uit het nagelaten werk van

E. H. Dr Jan Bols. I en II. Uitgegeven voor de Commissie van het Oude Volkslied door Gebroeders Schott. Brussel, Brussel 1° bundel : 124 blz. 2° bundel : 79 blz.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, 25° jg., nr 4 (1950), blz. 107).

WEERPAARDEN. Suys (Aloïs). — Weerpaarden. Het Land van Aalst, II, n° 5 (1950), blz. 218-219.

(Een sage met variante over de kwelduivel, die te Mere, op de Teirlinck, verscheen onder de gedaante van een paard en wiens huid verborgen was in Boerke Eeckhout's bakhoven aldaar. S. haalt dan nog enkele voorbeelden van weerpaarden aan. Deze sagen zijn verwant met die van Osschaard, de Wase kwelduivel en Proteus, die meestal ook de gedaante van een paard aannam).

WILLEMS (J. F.). Bergen (J. Van). — Willems, Snellaert en de « Oude Vlaamsche Liederen ». Volkskunde, 51° jg., n° 1-2 (1950), blz. 69-79.

(S. toont aan welk overwegend aandeel F. A. Snellaert gehad heeft in de samenstelling en de uitgave van de « Oude Vlaamsche Liederen », « deze eerste schatkamer van onze oude Nederlandse volkszang », al heeft hij bescheiden dat verzwegen).

WISSELDAAlder. Sinninghe (J. R. W.). — De Wisseldaalder. Volkskunde, 51° jg., n° 1-2 (1950), blz. 64-68.

(Een wisseldaalder is het magische geldstuk, dat door bemiddeling van de duivel wordt verkregen en steeds naar zijn eigenaar terugkeert, telkens het wordt uitgegeven of gewisseld. S. geeft de verschillende methoden aan om dit geldstuk te verwerven en haalt ook in dit verband een sage uit Gent aan, opgenomen in de « Deutsche Märchen und Sagen », door Joh. W. Wolf (1845). Zo'n wisseldaalder zou te Gent een « vliegende schelling » heten).

ZANDTAPIJT. J. D. — Het eerste Zandtapijt 75 jaar oud. De Nieuwe Gids 30-4-48.

(S. geeft relaas van een bezoek in de Herberg « In 't Oud Zandtapijt » te Hekelgem waar Mej. Adèle Callebaut, de eerste kunstnares die zandtapijten vervaardigde, woonde. Op 10-jarige ouderdom had zij, bij 't uitgaan der processie met wit zand bloemen op de straat gemaakt. Naderhand maakte ze die met kleurzand op de vloer thuis. Op 17-jarigen ouderdom begon ze op een hellend vlak, langs-om-meer ingewikkelde taferelen af te malen. Deze eerste kunstnares maakte nog zandtapijten te Parijs, Berlijn, Kopenhagen, enz.).

ZIJDEWEVERS. Baert (G. P.). — De Zijdewevers te Deinze. Gent, Uitg. Fiat, 1949, 95 blz. Geïllustreerd met 14 afbeeldingen, waarvan 12 buiten tekst.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, 25° jg. (1950), nr 4, blz. 106-107).

ZWAARDDANSERS. Janssens C. ss. R. (P. M.). Bazel in 't Zoete Waasland. Leuven. Bibliotheca Alfonsiana, 1948, blz. 179-181.

(Onder de titel « De oudste sociëteit van Bazel : « De zwaardspelers ofte zweerddansers », verstrekt S. enkele gegevens uit de 16° eeuw over deze vereniging).

DE REDACTIE.

Personalia.

Geboorte van Kaatje de Moerloose.

Op 16 December 1951 werd geboren Kaatje de Moerloose, dochter van de heer Apotheeker en Mevrouw de Moerloose-de Keyser en kleindochter van Professor en Mevrouw P. de Keyser-Maréchal. We bieden aan de ouders en grootouders onze hartelijkste gelukwensen aan, tevens veel heilwensen voor de nieuwe wereldburgeres. DE REDACTIE.

Museum voor Folklore. - Aanwinsten.

Op Vrijdag 18 Januari 1952 werd in het Museum binnengebracht het parade-orgel van de bekende paardemolen van Verdyck. We danken oprecht de Heer R. Verdyck voor deze zo interessante gift, die de verzamelingen van ons Museum op een mooie manier aanvult. We maken van de gelegenheid gebruik om onze leden en lezers aan te zetten ons te helpen de voorwerpen die herinneren aan onze kermissen en foren, dat bij uitstek folkloristisch en tot hertoe zeer verwaarloosd element, te verzamelen. Graag zouden wij hieraan een speciale afdeling in ons Museum wijden. J. V.

Boekbespreking.

STOETT (F. A.). — *Nederlandse Spreekwoorden en Gezegden, verklaard en vergeleken met die in het Frans, Duits en Engels. Zevende druk, geheel opnieuw bewerkt door Dr C. Kruyskamp, Zutphen, N. V. W. J. Thieme en Cie, 1951, 330 blz. Prijs: 125 fr. (Voor België: N. V. Standaard-Boekhandel, Belgiëlei, 151, Antwerpen).*

Toen Prof. Dr. F. A. Stoett in 1901 zijn groot werk « *Nederlandsche Spreekwoorden, Spreekwijzen, Uitdrukkingen en Gezegden, naar hun oorsprong en betekenis verklaard* », dat vier drukken beleefde, publiceerde, zag hij ook de noodzakelijkheid in, vooral voor het gebruik in het onderwijs, een verkorte uitgave ervan te bezorgen, waarin bij de verklaring van ieder spreekwoord of gezegde alle bewijsplaatsen en verwijzingen weggelaten werden, daar deze om zo te zeggen van geen practisch nut waren voor onderwijsmensen in het algemeen. Tevens werd, waar het paste, een vertaling in het Frans, het Duits en het Engels er aan toegevoegd ten behoeve van degenen, die zich op de studie dier moderne talen toelagen.

De zevende druk van dit streng-wetenschappelijk werk, met de grootste zorg bewerkt, verbeterd en aangevuld door Dr C. Kruyskamp, ons reeds bekend door zijn schattig boekje: « *Apologische Spreekwoorden* » ('s Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1947), is een onmisbaar naslaanboek voor alwie zich met de studie van de Nederlandse taal onledig houdt. Onnodig er aan toe te voegen dat ook de folklorist hier zijn gading vindt. De bewerker heeft wel gedaan geen losse woorden, zoals *abracadabra*, een *amerijtje*, enz., meer op te nemen, daar hier alleen spreekwoorden en zegswijzen behandeld worden en zoals hij terecht zegt, is de verklaring van deze losse woorden de taak van een algemeen of een etymologisch woordenboek, niet van een spreekwoordenboek. Een bronnenlijst en een onmisbaar register van woorden en uitdrukkingen, die niet afzonderlijk behandeld, maar bij andere artikelen verklaard of vermeld zijn, sluiten het werk.

Tot voorlichting van onze lezers laten wij hier een model van verklaring volgen:

Nieuwsgierig Aagje,

zonder of met bijvoegsel van *Enkhuizen*, gebezigd voor een nieuwsgierig persoon, zowel op mannen als op vrouwen toegepast, is het eerst aangetroffen als opschrift in 'een kluchtboek van 1654 « *De Gaven van de milde St. Marten* »: « Kluchtig Avontuurtje, van 't nieuwsgierig Aegje van Enkhuizen », waarin het wedervaren wordt geschetst van een vrouw uit Enkhuizen die, uit nieuwsgierigheid, met haar buurman, een schipper, naar Antwerpen gaat en daar deerlijk in ongelegenheid raakt (het thema van Huyghens: « *Trijntje Cornelis* », dat echter reeds in 1653 geschreven is, terwijl hij er al in 1650 op zinspeelt). Mogelijk bestond de uitdrukking reeds eerder. Hd. Jungfer Neugier; Eng. (Miss) Paulina Pry, (van mannen) Paul Pry. F. V. ES.

GRAAFF (Prof. Dr. W. C. de). — *Geneeskruiden door de eeuwen heen. Zutphen, N. V. W. J. Thieme en Cie, 1951, 323 blz. Met talrijke tekeningen en 8 gekleurde platen. Prijs: 150 fr. (Voor België N. V. Standaard-Boekhandel, Belgiëlei, 151, Antwerpen).*

Alhoewel dit kruidboek hoofdzakelijk bestemd is om bij het publiek belangstelling te verwekken voor de geneeskrachtige gewassen, de phytotherapie terug in ere te brengen

en de teelt van geneeskruiden aan te moedigen en te organiseren, niet enkel op nationaal, maar ook op internationaal gebied, zal de folklorist, vooral degene, die zich met volks-geneeskunde onledig houdt, in dit werk wel enkele interessante gegevens vinden, daar voor ieder vermeld gewas, naast de beschrijving, de levenswijze, de bloeitijd en de chemische bestanddelen, ook het therapeutisch gebruik en tevens dikwijls het gebruik in de volks-geneeskunde opgegeven worden. Nu en dan wordt zelfs een plantensprookje of mythe medegedeeld. Een lijst van Nederlandse en een van Latijnse plantennamen sluiten dit met zorg en smaak uitgegeven werk.

F. V. ES.

MEYER (Maurits de). — *Het Vlaamse Sprookjesboek. Uitgeverij. W. de Haan N. V. Utrecht, en N. V. Standaard-Boekhandel, Antwerpen, 1951, 343 blz. Tekstillustraties en bandontwerp door Lutgard de Meyer (4 gekleurde illustraties buiten tekst). Prijs: gebonden 185 fr.*

M. de Meyer, de bekende specialist op het gebied van de sprookjesstudie in Vlaanderen, heeft in dit mooie gedrukte en rijk geïllustreerde boek, ten behoeve vooral van de Nederlands-sprekende jeugd, een honderdtal Vlaamse sprookjes en volksvertelsels gebundeld, ontleend aan negentien folkloristische tijdschriften en sprookjesverzamelingen. Deze verhalen werden overgeschreven in algemeen beschaafd, maar toch werd bij dit overschrijven zoveel mogelijk er voor gezorgd hun specifiek Vlaams karakter niet te schaden. Ook werd bij de keus der sprookjes zo weinig mogelijk ontleend aan bekende verzamelingen, zoals die b.v. van Pol de Mont en Alf. de Cock (slechts 3 ontleningen) en van Victor de Meyere (slechts 2 ontleningen), zodat de meeste van de gebundelde volksverhalen minder bekend zijn, omdat de teksten ervan voor de gewone lezer en inzonderheid voor de jeugd moeilijk toegankelijk waren. De verzamelaar heeft na zijn lijst der bronnen op het einde van 't boek, ten behoeve van het vergelijkende sprookjesonderzoek, een lijst gepubliceerd van de in deze sprookjes behandelde thema's volgens het internationaal typenregister van Antti Aarne en Stith Thompson, zodat hier ook de folklorist zijn gading vindt. De talrijke illustraties, steeds goed aangepast aan de tekst, geven blijk van fantasie en humor.

Dit is een verzameling, die eens te meer getuigt van de rijkdom van de Vlaamse sprookjesschat. Laten wij met de verzamelaar hopen « dat deze uitgave zal bijdragen tot de waardering van onze aloude Vlaamse volksvertellingen en veel genoeg zal verschaffen aan de jeugd van Noord en Zuid ».

F. V. ES.

Maurits VAN COPPENOLLE. — *Uitwaarsgebruiken in West-Vlaanderen. Wat een enkwest opleverde.* Overdruk uit *Volkskunde*, Jg. 1951, Nr 3. (Te bekomen bij de schrijver, Van Leeg tot Zand, 1, Sint-Andries; prijs 30 fr.).

In een 40-tal bladzijden wordt hier de uitslag medegedeeld van een enkwest, sedert 1946 ingezet, door een van onze ijverigste folkloristen, over de volkse gebruiken bij sterfgeval en uitvaart. Uit de inleiding vernemen wij dat de schrijver de directe methode aanwendde, welke hij door het verslag van een tachtig medewerkers wist aan te vullen. Het bestreken gebied is gans de provincie West-Vlaanderen, met inbegrip van de franssprekende gemeenten van het zuidergedeelte.

Voor elke der elkaar opvolgende gebeurtenissen, al « van de laatste stonden van de stervende tot 's avonds van de begrafenis », wordt de uitslag van het onderzoek bondig, voor een paar punten wellicht te bondig, samengevat en, in verband met het meendeel der gebruiken, worden, in voetnota's, uittreksels medegedeeld uit de verslagen van correspondenten. Als meest streekeigen geplogenheden in West-Vlaanderen willen wij hier aanstippen: de buitengewone afmetingen van het strooien kruis (o.m. nabij Veurne); de rouwplakbrief (te Brugge, te Torhout en te Poperinge); de wijtewagen (die hier in 15 gemeenten nog vrij algemeen gebruikt wordt); het dragen van het grafkruis en van de gewijde kaars; de steeds bollen of weeskinderen die, te Brugge, met brandende flam-beeuwen het lijk vergezelden; de dragersmis. Ook andere gebruiken, die we nu nog in het grootste deel van het Vlaamse land aantreffen of die wij in Oost-Vlaanderen b.v. gedurende of na de oorlogen 1914-18 en 1940-45 zagen achterblijven, worden hier met nauwgezetheid aangegeven, vooral in hun huidige stand.

Lijk de schrijver zelf getuigt, werd het enkwest gevoerd con amore. Het onderzoek bleef beperkt tot het decennium 1940-1950, doch door de betrouwbaarheid van de documentatie leverde de heer Van Coppenolle hier wetenschappelijk werk van eerste gehalte. De gegevens van sommige voetnota's bieden voor het onderwerp zukdanig belang, dat wij ze graag in de tekst van de samenvattingen hadden verwerkt gevonden.

West-Vlaanderen en de Vlaamse Folklore zijn, een degelijke monografie rijker geworden!

J. PIETERS.